

**Ministerstvo školstva Slovenskej republiky
Štátny pedagogický ústav**

**Rámcový obsah vzdelávania
pre prípravný ročník základnej školy
pre žiakov s narušenou komunikačnou schopnosťou**

**Vzdelávací program ako súčasť štátneho vzdelávacieho programu
schválilo Ministerstvo školstva Slovenskej republiky
pod číslom CD-2008-18550/39582-1:914 dňa 26. mája 2009.**

Úvod

Prvých päť rokov života dieťaťa je obdobím najvýraznejšieho vývinu jeho myslenia, komunikačných a motorických schopností i socializácie.

Cieľom prípravy dieťaťa na školu či už v prostredí materskej školy alebo rodiny je primerane rozvíjať a podnecovať tie špecifické schopnosti, ktoré sú vývinovo neopakovateľné a aktuálne len v predškolskom veku. Deti s narušenou komunikačnou schopnosťou prichádzajúce do prvého ročníka základnej školy pre žiakov s narušenou komunikačnou schopnosťou často nedosahujú úroveň školskej zrelosti v oblasti sociálnej alebo v oblasti rozvoja poznávacích procesov. V tejto situácii je vhodným riešením odklad školskej dochádzky. Efektívnym využitím času odkladu školskej dochádzky je zaradenie dieťaťa do prípravného ročníka. V rámci plnenia školskej dochádzky plní prípravný ročník diagnostickú a stimulačnú funkciu. Na základe výsledkov psychologickéj a logopedickej diagnostiky sú cielene stimulované nielen komunikačné schopnosti, ale dôraz je kladený na komplexný rozvoj všetkých schopností a osobnosti dieťaťa.

Pri vzdelávaní dieťaťa s NKS je nevyhnutná úzka spolupráca školy a rodiny, vytvorenie atmosféry spoločnej zodpovednosti a ujasnenia cieľov i postupov vedúcich k ich dosiahnutiu.

Slovenský jazyk a literatúra

Cieľ

Cieľom vyučovania slovenského jazyka a literatúry v prípravnom ročníku je rozvíjanie všetkých jazykových rovín, všetkých foriem komunikácie a príprava na rozvoj čitateľskej gramotnosti.

Obsah

Zložky slovenského jazyka a literatúry

- Rozvíjanie komunikačných a jazykových schopností
- Rozvíjanie poznávacích procesov
- Rozvíjanie jemnej motoriky a grafických schopností
- Literárna výchova

Rozvíjanie komunikačných a jazykových schopností

Cieľ

- utvárať pojmy,
- rozvíjať porozumenie reči,
- kategorizovať pojmy,
- rozvíjať fonologické uvedomenie,
- rozvíjať jazykový cit,
- rozvíjať rozprávačské schopnosti žiakov.

Obsah

- Stimulovanie verbálnej a neverbálnej komunikácie
- Počúvanie s porozumením
- Komentovanie činností zo strany učiteľa, aktívne počúvanie s porozumením informácií a myšlienok z rôznych zdrojov
- Tréning fonologického uvedomovania podľa El'konina
- Rozširovanie pasívnej a aktívnej slovnej zásoby, aktívne komentovanie činností, pomenovanie, kategorizovanie pojmov
 - Poznávanie svojho rodného mena a priezviska, bydliska, členov najbližšej rodiny a príbuzenských vzťahov
 - Poznávanie základných pravidiel spoločenského styku (pozdrav, predstavenie sa, požiadanie, prosba, poďakovanie, a pod.)
 - Poznávanie a diferenciacia nehudobných a hudobných zvukov (smer, výška, dĺžka trvania)
 - Poznávanie a diferenciacia foném - akustická analýza a syntéza slabík a slov
 - Poznávanie a rozlišovanie rodu a čísla podstatných mien ako názvov predmetov a javov zo známeho prostredia (skutočných i zobrazených)
 - Poznávanie a rozlišovanie rodu a čísla prídavných mien ako vlastností predmetov a javov (opačný význam, podobný význam)
 - Pomenovanie prebiehajúcich činností, rozlišovanie času a záporu sloviac
 - Použitie zámen namiesto podstatných a prídavných mien
 - Rozlišovanie zmeny významu slov s predponami na-, vy-, pod-, roz-, s-, ne-,z-
 - Tvorenie jednoduchých viet podľa situácie, podľa obrázkov

- Odpovede na jednoduché otázky
- Formulácia otázok
- Doplňovanie neúplných viet
- Poznávanie pojmov označujúcich smer a polohu (hore, dolu, vedľa, pri, nad, pod, vpredu a vzadu, jedna strana a druhá strana, vpravo a vľavo)
- Jednoduchý opis známych predmetov a javov (hádanky)
- Rozvíjanie zmysluplnosti rečového prejavu, spisovnej podoby materinského jazyka, schopnosti vyjadrovať svoje názory a myšlienky
- Zmyslupné rozprávanie o pocitoch, zážitkoch a dojmoch
- Reprodukcia textu
- Rozvíjanie schopnosti viesť a udržiavať dialóg s deťmi a s dospelými

Rozvíjanie poznávacích procesov

Cieľ

- rozvíjať poznávacie procesy vnímanie , pozornosť, pamäť, predstavivosť, myslenie ,
- rozvíjať symbolické funkcie,
- rozvíjať logické, kritické a tvorivé myslenie.

Obsah

- Rozvíjanie zrkovitého vnímania, vizuálnej diferenciationnej schopnosti a pamäti
- Rozvíjanie sluchového vnímania, akustickej diferenciationnej schopnosti a pamäti
- Rozvíjanie intermodálnych vzťahov
- Rozvíjanie časovej orientácie, serialita, časovo-kauzálne vzťahy
- Rozvíjanie schopnosti riešiť problémy, objavovanie funkčnosti vecí, postupov riešenia problému
- Osvojovanie si poznatkov o prírode a spoločnosti
- Získavanie schopnosti kritického myslenia, klasifikácia podobnosti a rozdielov predmetov, javov a osôb a pod.
- Rozvíjanie schopnosti vyslovovať svoje názory, postoje a vyjadriť úsudok

Rozvíjanie jemnej motoriky a grafických schopností

Cieľ

- vypestovať správne pracovné návyky pri kreslení ako prípravu na výkon písania,
- rozvíjať motoriku ramena a jemnú motoriku rúk,
- rozvíjať vizuálne vnímanie, diferenciationnej schopnosti, pozornosť a pamäť,
- rozvíjať koordináciu akustického, vizuálneho a motorického analyzátora,
- rozvíjať schopnosti orientácie v priestore, v rovine, na vlastnom tele a najmä pravo-ľavej orientácie.

Obsah

- Hry a cvičenia rozvíjajúce grafomotorické zručnosti a návyky
- Kresba veľkých tvarov a jednoduchých línií (vo vzduchu, do piesku paličkou, mokrym štetcom na tabuľu a pod.)
- Vyhládávanie, diferenciation a napodobňovanie tvarov
- Poznávanie a diferenciation základných farieb
- Zrkovitá analýza a syntéza (strihanie, dokresľovanie, skladanie obrázkov)

- Cvičenia na rozvíjanie zrakovej pamäti (vymenovanie alebo ukladanie predmetov v rade po expozícii, vyhľadanie a označenie obrázkov alebo znakov po expozícii)
- Rozlišovanie figúry a pozadia
- Rozlišovanie reverzných figúr
- Cvičenia očných pohybov (vymenovanie, ukladanie predmetov alebo obrázkov v rade)
- Postrehovanie predmetov, obrázkov, znakov)
- Koordinácia pohybov ruky a očí.

Literárna výchova

Cieľ

- vnímať a porozumieť prednášanú a čítanú poéziu a prózu,
- poznávať ľudové zvyky,
- kultivovať detskú osobnosť rozvíjaním estetického cítenia a
- pestovať kladný vzťah ku knihám a k divadlu.

Obsah

- Poznávanie a prednes riekaniek, vyčítaniek, uspávaniek v spojení s pohybovou aktivitou a rytmom
- Vytváranie hier, rýmov a hádaniek
- Počúvanie rozprávok, rozhovor o počúvanom texte
- Poznávanie ilustrácií a rozprávanie podľa ilustrácií
- Dramatizácia jednoduchých príbehov s využitím rekvizít, bábok a hračiek

Proces

Prevládajúcou činnosťou na vyučovaní slovenského jazyka v prípravnom ročníku sú námetové, didaktické a pohybové hry. Obsah vyučovania sa realizuje v prirodzených i navodených situáciách s komentovaním javov a činností. Učiteľ cielene motivuje žiakov ku komentovaniu.

Literatúra sprostredkúva dieťaťu slovesné umenie a jeho krásu. Dieťa sa od útleho veku stretáva s literatúrou v podobe riekaniek, vyčítaniek, rozprávok, pohybových hier a básničiek. Umelecké slovo pôsobí na dieťa emotívne a výchovne ho ovplyvňuje. V neposlednom rade poskytuje vzor vyjadrovacích prostriedkov, podnecuje predstavivosť, fantáziu, tvorivosť a motiváciu k vlastnému vyjadreniu.

Matematika

Cieľ

- Vedieť sa orientovať v priestore a v rovine, pochopiť a používať pojmy označujúce polohu predmetov (hore, dolu, v strede) vzájomnú polohu (pod, nad, vedľa, pred, za, medzi, vpravo, vľavo)
- Poznávať a rozlišovať tvary (kruh, štvorec, trojuholník, obdĺžnik)
- Rozlišovať veľkosť predmetov a tvarov
- Vedieť porovnávať skupiny predmetov podľa počtu
- Vedieť označiť ústne počet predmetov číslom 1 – 6
- Vedieť porovnať skupiny predmetov podľa počtu

- Vedieť triediť predmety podľa určeného kritéria alebo vlastnosti (farba, tvar, veľkosť, materiál a pod.)
- Vedieť sa orientovať v čase na základe konkrétnych udalostí a činností
- Vedieť samostatne získavať informácie z detských kníh, časopisov, encyklopédií, médií a informačných komunikačných technológií

Obsah

- Chápanie a používanie pojmov označujúcich polohu, zmenu polohy a smer (poloha seba samého vo vzťahu k predmetom, vzájomná poloha predmetov, umiestňovanie predmetov podľa pokynov s využitím preložiek a prísloviak miesta, orientácia podľa označených bodov v rovine)
- Priradovanie, triedenie a usporadúvanie, zostavovanie podľa daných kritérií
- Poznávanie a rozlišovanie tvarov predmetov v okolí (guľa, kocka, koleso, trojuholník, obdĺžnik, prívlastky guľatý, špicatý, hranatý, okrúhly a pod.)
- Poznávanie a porovnávanie veľkosti predmetov, príslušné slovné vyjadrenie (pojmy veľký-malý, vysoký-nízky, dlhý-krátky, široký-úzky, hrubý-tenký, ťažký-ľahký, tučný-chudý), rozlišovanie zmeny veľkosti (zväčšenie, zmenšenie) - poznávanie a porovnávanie množstva a počtu predmetov (pojmy veľa-málo, nič, menej, viac, všetko, rovnako, pribúdanie, ubúdanie)
- Počet predmetov od 1 do 6, príslušné slovné označenie a porovnávanie počtu predmetov, množstvo, číselný rad, zmeny množstva
- Určovanie poradia predmetov od prvého po šiesty
- Poznávanie súvislosti pravidelných činností so zmenami v prírode, elementárne predstavy o čase (pojmy teraz, včera, dnes, zajtra, hneď, potom, časti dňa, ročné obdobia)
- Časové a kauzálne vzťahy

Proces

Rozvíjanie myslenia žiakov prípravného ročníka prebieha od konkrétneho-operačného (manipulácia s predmetmi), cez názorno-obrazné k pojmovému. Pre pochopenie a utváranie pojmov je potrebné zapojenie všetkých zmyslov. Žiaci prípravného ročníka si na vyučovaní matematiky osvoja elementárne kvantitatívne vzťahy využiteľné v širšom rozsahu logického myslenia. Plnenie daných cieľov a obsahu predmetu matematika predpokladá, že učiteľ bude sprístupňovať žiakom nové poznatky hravou formou, primeranou ich veku a narušeniu. Je potrebné používať názorné pomôcky, umožniť žiakom manipulovať s nimi a viesť ich ku komentovaniu vlastných činností.

Výtvarná výchova

Cieľ

- Rozvíjať vizuálne a hmatové vnímanie, pozornosť a predstavivosť
- Rozvíjať estetické cítenie
- Rozvíjať tvorivosť a fantáziu
- Rozvíjať jemnú motoriku a manipuláciu s rôznym materiálom, ako základ pre nácvik písania

- Utvárať zmysel pre čistotu a poriadok v pracovnom prostredí

Obsah

- Výtvarné osvojovanie skutočnosti, získanie osobných skúseností s vlastnou tvorbou (kreslenie, maľovanie, modelovanie)
- Experimentovanie s výtvarnými prostriedkami (maľovanie vodou a vodovými farbami na veľké plochy, podľa námetu i podľa vlastných predstáv, poznávanie a miešanie farieb)
- Kreslenie, dokresľovanie, obťahovanie, práca so šablónou (paličkou do sypkého materiálu, kriedou, pastelkami)
- Modelovanie (z hliny, moduritu, plastelíny, cesta, drôtu)
- Konštruovanie (zo skladačiek, stavebníc, krabičiek), práca s drobným materiálom (korálky, gombíky, prírodniny, semenka, kamienky, halúzky, rozlišovanie, triedenie, navliekanie, lepenie, vytváranie mozaiky a pod.)
- Práca s papierom a kartónom (trhanie, skladanie, lepenie, strihanie)
- Poznávanie a postupné chápanie konkrétnych umeleckých diel, kultivovanie vzťahu ku skutočnosti

Proces

V predmete výtvarná výchova v prípravnom ročníku sú zaradené manuálne činnosti, práce s rôznym materiálom a osvojovanie si pracovných postupov. Žiaci získajú základy estetického cítenia a technickej zručnosti. Činnosti je potrebné vykonávať v súlade so zásadou postupnosti a individuálneho prístupu.

Výtvarné stvárňovanie skutočnosti vychádza z prirodzeného detského videnia a chápania sveta a spájajú sa v ňom praktické, poznávacie a estetické stránky. Žiaci sa učia citlivejšie vnímať svet okolo seba a aktívne ho hodnotiť, ilustrovať a dotvárať podľa vlastnej fantázie.

Okrem realizácie konkrétnej úlohy a postupu, si žiaci majú na každej vyučovacej hodine osvojiť niekoľko pojmov súvisiacich s témou úlohy.

Hudobná výchova

Cieľ

- Vytvárať a rozvíjať záujem o svet zvukov a hudby
- Rozvíjať sluch a sluchové diferenciačné schopnosti
- Rozvíjať spevácke schopnosti
- Rozvíjať hudobno-pohybové schopnosti
- Oboznamovať sa s jednoduchými hudobnými nástrojmi
- Vytvárať kladný vzťah k hudbe a rozvíjať estetické cítenie
- Rozvíjať citový svet žiakov
- Utvárať a rozvíjať hudobné schopnosti, zručnosti a návyky
- Poznávať ľudové piesne a zvyky

Obsah

- Diferenciácia nehudobných a hudobných zvukov (zvuky zvierat, zvuky prostredia búchanie, štrnganie, šuchot, pískanie a pod., tóny)
- Činnosti a hry zamerané na diferencovanie smeru a intenzity zvuku
- Deklamácia riekaniek s rytmickým a pohybovým sprievodom
- Spev s rytmickým a pohybovým sprievodom, dramatizácia obsahu piesne
- Spájanie spevu s chôdzou v rôznom rytme a tempe, s pohybom
- Hudobno-pohybové hry a hádanky, tanec
- Poznávanie hudobných nástrojov Orfovho inštrumentária, využívanie aj iných (rytmických i melodických) nástrojov
- Počúvanie priamo interpretovaného spevu a hudby, počúvanie hudobných nahrávok
- Porovnávanie charakteru piesní (veselá, smutná, uspávanka, pochod)
- Porovnávanie dynamiky (rýchlo, pomaly) a polohy (nízko, vysoko) počúvanej piesne
- Rozoznávanie hudobných nástrojov v počúvanej skladbe

Proces

Vzťah k hudbe v rôznych podobách sa u dieťaťa vytvára spontánne od útleho veku v závislosti od primeranosti a kvality hudobných podnetov.

Hudba je pre dieťa zdrojom potešenia. Je potrebné, aby sa stala súčasťou hier a pohybových aktivít. Hudobné podnety musia byť primerané veku i činnosti, ktorú sprevádzajú.

Hudobná výchova má činnostný charakter, preto každá vyučovacia hodina má byť pre žiakov príležitosťou pre tvorivé hry, spojené s vlastným spevom a vlastným pohybovým doprovodom. Úlohou učiteľa je predstaviť žiakom hudbu ako prirodzenú súčasť života smerujúcu k príjemným estetickým zážitkom. Pre žiakov s narušenou komunikačnou schopnosťou je hudba motiváciou i prostriedkom k rozvíjaniu komunikačných schopností.

Telesná výchova

Cieľ

- Podporovať správne držanie tela
- Osvojiť si základné pohybové zručnosti, obratnosť, rýchlosť, postreh
- Utvárať vôľové vlastnosti osobnosti
- Oboznámiť sa so základnou telovýchovnou terminológiou
- Poznávať hry s pravidlami, naučiť sa pochopiť a dodržiavať pravidlá a pokyny,
- Oboznámiť sa s telovýchovným náradím

Obsah

- Dychové cvičenia a relaxácia s prvkami jogy
- Posilňovanie svalstva trupu a končatín (najmä klenby chodidiel)
- Cvičenia pohyblivosti chrbtice
- Cvičenia a hry zamerané na správne držanie tela pri chôdzi a sedení
- Precvičovanie chôdze na nerovnom teréne a medzi prekážkami
- Precvičovanie skoku, koordinácie pohybov pri odraze a doskoku, skok z miesta, s rozbehom, do diaľky, dosahovanie predmetov vo výške výskokom, skákanie cez švihadlo, preskakovanie primeraných prekážok

- Lezenie, preliezanie, podliezanie, zliezanie, kĺzanie po šikmej ploche
- Cvičenia a hry s loptou, kotúľanie, hádzanie do diaľky, do výšky, na cieľ, dribľovanie, chytanie kotúľanej, odrážanej a hádzanej lopty
- Cvičenie na náradí - lavičky, rebriny
- Poznávanie a precvičovanie pojmov označujúcich telovýchovné pokyny (pozor, pohov, rad, zástup, nástup, rozcvička a pod.)
- Oboznamovanie s pravidlami hier a súťaží
- Precvičovanie a zdokonaľovanie rytmického pohybu, chôdze, poskokov a behu v sprievode hudby alebo rytmického nástroja
- Pohybové zostavy a tanec

Proces

Vyučovanie telesnej výchovy v prípravnom ročníku podporuje prirodzenú potrebu pohybu dieťaťa v danom veku. Vhodnou motiváciou je hudobný doprovod pohybových činností a napodobivé hry.

Telesná výchova je prostriedkom zvyšovania adaptačnej schopnosti dieťaťa, pohybovej výkonnosti, telesnej zdatnosti a odolnosti voči ochoreniu.

Individuálna logopedická intervencia

Na vyučovaní sa postupuje podľa samostatného dokumentu Rámcový obsah vzdelávania predmetu Individuálna logopedická intervencia a v súlade s výsledkami psychologickkej a logopedickej diagnostiky.